

Prikazi knjiga

Milenko Popović

Antica Menac, Raisa I. Trostinska:
HRVATSKOSRPSKO-RUSKO-UKRAJINSKI FRAZEOLOŠKI RJEČNIK

Filozofski fakultet u Zagrebu ima nekoliko svojih zavoda, pa tako i Zavod za lingvistiku, u kojima se, u sklopu znanstvenih projekata što su ih prihvatile nadležne institucije, odvija znanstvenoistraživački rad. Tako se, konkretno, u spomenutom Zavodu za lingvistiku radi na projektu »Proučavanje hrvatskog književnog jezika« (voditelj je tog projekta prof. dr. Milan Moguš), a u njegovu se okviru, kao jedna od njegovih realizacija, ostvaruje potprojekt: Istraživanje hrvatske frazeologije (kojem je na čelu prof. dr. Antica Menac). U okviru, pak, ovog potprojekta, a pod uredništvom A. Menac, počela je izlaziti vrlo korisna serija malih rječnika pod nazivom: Mali frazeološki rječnici. To je serija dvojezičnih ili trojezičnih frazeoloških rječnika čija je »lijeva strana« uvijek hrvatski ili srpski jezik, a koji sadrže oko 1000 frazeologizama. Kažemo: »počela je izlaziti vrlo korisna serija« jer su u izdanju spomenutog Zavoda do sada izašla dva rječnika iz te serije: HRVATSKO-SRPSKO-RUSKO-UKRAJINSKI FRAZEOLOŠKI RJEČNIK, kao prva knjiga u toj seriji, kojoj su autori Antica Menac i Raisa I. Trostinska, i HRVATSKO-SRPSKO-ČEŠKO-SLOVAČKI FRAZEOLOŠKI RJEČNIK, čiji su autori Antica Menac, Dubravka Sesar i Renata Kuchar (ovaj drugi, kao knjiga 2 u toj seriji, izišao je 1986. godine). Uskoro se može očekivati i izlaženje trećeg rječnika iz serije: hrvatskosrpsko-poljskog.

A sada nešto o rječniku imenovanom u naslovu ovog prikaza.

U Predgovoru stoji: »Rječnik je prvenstveno namijenjen studentima rusistike da bi im kao nastavni priručnik pomogao upoznati osnove frazeologije jezika koje studiraju.« (Naime, na Filozofskom fakultetu u Zagrebu sovjetski lektori predaju ukrajinski jezik u okviru Odsjeka za slavenske jezike i književnosti kao pomoćni jezik struke.)

Teško je reći iz kojih razloga, ali dogodilo se tako da su naši ljudi, općenito, malo upoznati s ukrajinskim jezikom (jezikom drugog po veličini slavenskog naroda, sa preko 50 milijuna stanovnika). Obično o njemu postoji neka nejasna predodžba da je sličan ruskom, ali koje su mu fonetsko-morfološke karakteristike (koje se uočavaju prije sintaksnih), to se slabo zna.

Ovaj je rječnik, prema tome, itekako dobrodošao upravo slavistima da »uživo«, jer je otisnuto jedno ispod drugog, vide identičnosti, sličnosti ili potpune razlike u gramatičkom modeliranju i u upotrebi leksika, kao i u upotrebi slika u analognim frazeologizmima svih triju jezika: hrvatskosrpskog, ruskog i ukrajinskog. Navest ćemo nekoliko primjera da bi ovo što je rečeno

bilo očiglednije (a da bude tehnički jednostavnije, ruski i ukrajinski tekst bit će dani u transliteraciji):

hrvatskosrpski: **bijela vrana**
ruski: **belaja vorona**
ukrajinski: **bilaja vorona, bilyj kruk**

hrvatskosrpski: **znati svoj zanat**
ruski: **znat' svoë delo**
ukrajinski: **znaty svoju spravu**

hrvatskosrpski: **do mile volje**
ruski: **skol'ko duše ugodno**
ukrajinski: **skil'ky duši zavgodno, skil'ky duša zabažaje**

(Iz primjera se vidi da je slovo, koje u ruskom pismu predstavlja »obično« **i**, u ukrajinskim primjerima dato slovom **y**, jer u ukrajinskom pismu postoji i »**i** s točkom«.)

Upravo se ovako u »istim« riječima tih triju slavenskih jezika zgodno mogu pratiti fonemski »otkloni« od starijeg, recimo tako, zajedničkog stanja. Samo se pak po sebi razumije da je uvijek korisno na jednom mjestu imati 1000 frazeologizama, i to u tri jezika. A ti su frazeologizmi »raspoređeni po natuknicama, a za natuknicu uzima se najčešće prva imenica u sastavu frazeologizma. Ako nema imenice, frazeologizmi se raspoređuju pod pridjevom, glagolom, prilogom, rjeđe pod drugim vrstama riječi. Kad pod istom natuknicom ima više frazeologizama, primjenjuje se gramatički princip (npr. jednina pa množina, padeži od nominativa do instrumentala), a unutar toga i abecedni poredak« (iz Predgovora).

Rječnik je rađen tehnikom presnimavanja (onoga što je pisano pisačim strojem). Kako su bila potrebna dva pisača stroja — s latiničkim i ćiriličkim slovima, to je, da bi se postigla urednost i čitkost, i u tom pogledu uloženi velik trud.

Rječnik je tu da nam neposredno bude od koristi (za sva tri jezika) i da bude još jedan kamen u zatrpavanju rupe našeg (još uvijek, na žalost) slabog poznavanja ukrajinskog jezika.

HRVATSKOSRPSKO-RUSKO-UKRAJINSKI FRAZEOLOŠKI RJEČNIK
Antice Menac i Raise I. Trostinske izdan je 1985. godine u tiraži od 300 primjeraka, a može se kupiti u Zavodu za lingvistiku Filozofskog fakulteta (41000 Zagreb, Đure Salaja 3) po cijeni od 700 dinara.